

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ДРУГА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ ГЛОВА ТА БРЕГІН ПРОТИ УКРАЇНИ ”

(Заява №4292/04 та 4347/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

28 лютого 2006 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справах «Глова проти України», «Брегін проти Ураїни»

Європейський суд з прав людини (друга секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Ж.-П. КОСТА (Mr J.-P. COZIA), ГОЛОВА,
п. А. Б. БАКА, (Mr A. B. BAKA),
п. І. КАБРАЛ БАРРЕТО (Mr I. KABRAL BARRETO),
п. Р. ТЮРМЕН (Mr R. TÜRMEŇ),
п. В. БУТКЕВИЧ (Mr V. BUTKEVYCH),
ПАНІ Д. ЙОЧЕНЕ (Mrs D. JOČIENĚ),
п. Д. ПОПОВІЧ (D. POPOVIĆ), СУДДІ,
ТА ПАНІ С. ДОЛЛЕ (Mrs S. DOLLÉ), СЕКРЕТАР СЕКЦІЇ,
ПІСЛЯ ОБГОВОРЕННЯ В НАРАДЧІЙ КІМНАТІ 7 ЛЮТОГО 2006 РОКУ,
ВИНОСИТЬ ТАКЕ РІШЕННЯ, ЩО БУЛО ПРИЙНЯТЕ ЦЬОГО ДНЯ:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявами (№ 4292/04 та № 4347/04), поданими до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянами України пані Глова Ганною Петрівною та пані Брегін Надією Федорівною (далі — заявниці) 15 та 5 грудня 2003 року.

2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений Уповноваженим — пані Валерією Лутковською.

3. 3. 25 жовтня 2004 року Суд вирішив комунікувати Уряду-відповідачу скарги за п. 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції щодо невиконання рішень, винесених на користь заявниць. Суд відповідно до п. 3 статті 29 Конвенції вирішив розглядати заяви щодо прийнятності та суті одночасно.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Обидві заявниці народились у 1943 році. Пані Глова Ганна Петрівна та пані Брегін Надія Федорівна проживають відповідно у селі Поділля і в селі Товсте Тернопільської області, Україна.

5. У березні 2000 року заявниці подали два окремі позови до Заліщицького районного суду Тернопільської області щодо стягнення з відділу освіти Заліщицької районної адміністрації невиконаної надбавки за вислугу років. 15 травня 2000 року суд виніс рішення на користь пані Глова і присудив 1015 грн¹. 16 травня 2000 року суд виніс рішення на користь пані Брегін і присудив 1595 грн². 13 червня 2000 року Тернопільський обласний суд підтвердив обидва рішення суду першої інстанції. Рішення набули статусу остаточних, але були виконані тільки частково.

6. У березні 2003 року відділ освіти Заліщицької районної адміністрації подав клопотання до районного суду щодо зупинення виконавчих проваджень за рішеннями від 15 травня 2000 року та 16 травня 2000 року через відсутність бюджетних коштів та механізму погашення такої заборгованості вчителям. 22 квітня 2003 року суд задовольнив такі клопотання і вирішив зупинити виконавче провадження на період впровадження такого механізму. 24 червня 2003 року і 1 липня 2003 року обласний апеляційний суд залишив рішення від 22 квітня 2003 року без змін. Заявниці не подали касаційну скаргу до

Верховного Суду України.

7.Рішення, винесене на користь пані Глова Ганни Петрівни та пані Брегін Надії Федорівни, залишаються частково невиконаними (275 грн³ та 855 грн⁴ відповідно).

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

8. Відповідне національне законодавство викладене в рішенні у справі *«Ромашов проти України»* (№ 67534/01, пп. 16-19, від 27 липня 2004 року).

ПРАВО

I. ЩОДО ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ

9. Суд вважає, що відповідно до п. 1 правила 42 Регламенту Суду заяви мають бути об'єднані з наданням їм сумісного фактичного та юридичного значення.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ П. 1 СТАТТІ 6 ТА СТАТТІ 13 КОНВЕНЦІЇ

10. Посилаючись на статтю 13 та по суті п. 1 статті 6 Конвенції, заявниці скаржаться на невиконання рішень, винесених на їх користь. Ці скарги є прийнятними, оскільки передбачені такими положеннями:

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом (...)».

«Кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

A. Прийнятність

1. Попередні зауваження Уряду

11.Уряд стверджував, що заявниці, оскарживши рішення про зупинення виконавчого провадження до судів двох інстанцій, не звернулись до Верховного Суду України, що, виходячи з прецедентної практики Європейського суду, слід розуміти як те, що заявниці не вичерпали всіх засобів національного захисту (див. *«Воробйова проти України»*, № 27517/02, 17 грудня 2002 року). На думку Уряду, заявниці могли оскаржити дії або бездіяльність державної виконавчої служби й вимагати компенсації.

12.Заявниці стверджували, що вони не вважали звернення до Верховного Суду України ефективним правовим засобом захисту своїх прав.

13.Суд нагадує, що правило вичерпання засобів національного захисту відповідно до п. 1 статті 35 Конвенції зобов'язує заявниць використати в першу чергу засоби національного захисту, які є доступними та достатньо ефективними в національній правовій системі, для надання їм права отримати компенсацію за стверджувані порушення. Немає сумніву, що заявниці не використали можливість оскарження судових рішень, які зупинили виконавче провадження у їх справах. Тому Суд повинен встановити ефективність даного засобу правового захисту, зважаючи не тільки на можливість порушити дане питання в національних судах, але й вірогідність отримання компенсації.

14.Суд зазначає, що обставини даної справи схожі з обставинами інших подібних справ, які вже були розглянуті Судом, в яких боржником є сама держава. В таких справах (див., серед інших, *«Жовнер проти України»*, № 56848/00, від 29 червня 2004 року, та

«Войтенко проти України», № 18966/02, від 29 червня 2004 року) виконавчі провадження були зупинені *de facto* через нестачу бюджетних коштів, в той час коли виконавче провадження в даній справі було зупинено *de jure* (див п. 6 вище). Ця різниця, на думку Суду, не змінює загальний стан справ, оскільки виконання рішень суду, винесених органами державної влади, як впливає з матеріалів справи, може бути виконане тільки в тому випадку, якщо держава передбачить асигнування на відповідні витрати в Державному бюджеті України шляхом застосування відповідних законодавчих заходів. В українській правовій системі Верховний Суд України не має повноважень скасувати закон, тому, навіть якщо формальне зупинення виконавчого провадження могло бути скасовано, виконавче провадження у будь-якому випадку залежало б від встановлених законом обмежень, які поза компетенцією судів.

15.Щодо інших засобів правового захисту, наведених державою, Суд зазначає, що подібні пункти вже були відхилені в багатьох рішеннях Суду (див. «Войтенко проти України», № 18966/02, пп. 29-31, від 29 червня 2004 року; «Черняєв проти України», № 15366/03, п. 25, від 26 липня 2005 року, «Романченко проти України», № 5596/03, п. 14, від 22 листопада 2005 року). В таких справах Суд встановив, що заявники були позбавлені засобів правового захисту, наведених Урядом.

2. Скарги заявниць

16.У світлі аргументів сторін та вищезазначених фактів Суд відхиляє попередні заперечення Уряду й вирішує, що скарги заявниць щодо порушення п. 1 статті 6 та статті 13 Конвенції порушують серйозні питання факту та права відповідно до Конвенції, визначення яких вимагає розгляду справи щодо суті. Немає жодних підстав, щоб визнати цю частину заяви неприйнятною.

Б. Суть

17.Суд розглядатиме суть скарги заявниць щодо нерозумної тривалості невиконання судових рішень від 15 травня 2000 року та 16 травня 2000 року.

18.У своїх зауваженнях Уряд стверджував, що в цій справі не було порушення п. 1 статті 6 та статті 13 Конвенції (як у вищезазначеній справі «Ромашов проти України», пп. 28-33 та 37).

19.Заявниці не погодились.

20.Суд зазначає, що обидва рішення не виконувались більше п'яти років та восьми місяців і що заявниці не мали ефективних засобів захисту для усунення такої затримки.

21.Суд нагадує, що він уже констатував порушення п. 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у справах, які стосувались подібних питань (див. справу «Ромашов проти України», зазначену вище, пп. 42-46, та «Войтенко проти України», № 18966/02, пп. 46-48, від 29 червня 2004 року).

22.Дослідивши надані матеріали та з огляду на аргументацію щодо національних засобів захисту, викладену у пп. 13-15, Суд вважає, що Уряд не надав жодного факту чи вагомого аргументу, здатного переконати Суд винести інше рішення у цій справі. Відповідно, Суд вважає, що п. 1 статті 6 та стаття 13 Конвенції були порушені.

ІІІ. ІНШІ МОЖЛИВІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

23. Заявниці також скаржились на невиконання рішень, винесених на їх користь, що було порушенням статті 17 Конвенції, де сказано:

«Жодне з положень цієї Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції».

24. Суд зазначив, що ця скарга є абсолютно необґрунтованою. Виходячи з вищезазначеного, скарга є необґрунтованою і має бути відхилена відповідно до пп. 3 та 4 статті 35 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

25. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

А. Шкода

26. Пані Глова вимагала 7275 грн¹ як відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Ця сума становить 4576 грн² відповідно до рішення суду, помножена на 4,5 для покриття витрат через інфляцію, та 2699 грн³ нематеріальної шкоди.

27. Пані Брегін вимагала 9000 грн⁴ як відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Ця сума становить 7177 грн⁵ відповідно до рішення суду, помножена на 4,5 для покриття витрат через інфляцію, та 1823 грн⁶ нематеріальної шкоди.

28. Уряд зазначає, що заявниці могли б вимагати компенсацію за втрати у зв'язку з інфляцією на національному рівні. Уряд далі зауважує, що заявниці не обґрунтували своїх вимог щодо нематеріальної шкоди.

29. Що стосується компенсації через втрати у зв'язку з інфляцією, Суд, з огляду на його висновки в цій справі (див. п. 15), вважає, що заявниці були звільнені від необхідності звернення до суду, як це було запропоновано Урядом. Проте Суд зазначає, що ці вимоги не підтверджені жодними документами, на підставі яких Суд міг би визначити суму. Відповідно, Суд відхиляє цю частину вимог.

30. Оскільки рішення, винесені на користь заявниць, не були повністю виконані (див. п. 7), Суд зазначає, якщо Уряд виплатить залишок заборгованостей за рішеннями, що належить пані Глова Ганні Петрівні⁷ та пані Брегін Надії Федорівні⁸, і це становитиме остаточний та повний розрахунок щодо їх вимог стосовно матеріальної шкоди.

31. Щодо скарг заявниць стосовно нематеріальної шкоди Суд приймає до уваги те, що в результаті порушень заявниці зазнали певної моральної шкоди, яка не може бути компенсована самими висновками Суду. Суми, які вимагались заявницями, не є надмірними. Таким чином, Суд присуджує ці суми в повному розмірі: 452 ЄВРО пані Глова та 305 ЄВРО пані Брегін.

Б. Витрати

32. У встановлений строк заявниці не надавали жодних вимог щодо компенсації витрат. Таким чином, Суд нічого не присуджує.

В. Пеня

33. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої мають бути додані три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує*, що скарги щодо невиконання рішень за п. 1 статті 6 та статтею 13

Конвенції є прийнятними, а в інших частинах заяви є неприйнятними;

3. *Вирішує*, що у цій справі було порушення п. 1 статті 6 Конвенції;

4. *Вирішує*, що у цій справі було порушення статті 13 Конвенції;

5. *Вирішує*, що;

(а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити пані Глова суму боргу за рішенням національного суду, яка досі їй належить, а також 452 ЄВРО (чотириста п'ятдесят два ЄВРО) як компенсацію нематеріальної шкоди;

(b) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити пані Брегін суму боргу за рішенням

національного суду, яка досі їй належить, а також 305 ЄВРО (триста п'ять ЄВРО) як компенсацію нематеріальної шкоди;

(с) зазначені суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за нормами на день здійснення платежу, плюс суму будь-якого податку, який може бути стягнуто з заявниць;

(сі) у випадку невиклати чи несвоєчасної виплати державою-відповідачем належної заявницям суми на неї нараховуватиметься пеня, яка дорівнює граничній позичковій ставці Європейського центрального банку плюс три відсотки (simple interest), з часу, коли закінчиться вищезгаданий тримісячний строк, і до моменту повного розрахунку;

6. *Відхиляє* інші вимоги заявниць щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 28 лютого 2006 року відповідно до пп. 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

С. ДОЛЛЄ
СЕКРЕТАР СЕКЦІЇ

Ж.АН. КОСТА
ГОЛОВА СЕКЦІЇ